

iDecide

www.idecide-project.eu

Πρόσφυγες, Αιτούντες Άσυλο και Ασυνόδευτα Παιδιά

Erasmus+

This project has been funded with support from the European Commission. This publication and all its contents reflect the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.
[Project number: 562184-EPP-1-2015-1-CY-EPPKA3-PI-FORWARD]

Γενικές Οδηγίες για Μετανάστες, Αιτούντες Άσυλο και Πρόσφυγες

Οδηγίες για την τάξη (έμφαση σε μεθόδους διδασκαλίας)

1. Αναπτύξτε και εφαρμόστε μια αντιρατσιστική πολιτική, η οποία επικεντρώνεται σε κάθε πιθανό κρούσμα ρατσισμού ενάντια σε μαθητές που έχουν την ιδιότητα του μετανάστη, του αιτούντος άσυλο ή του πρόσφυγα και το οποίο μπορεί να προκύπτει ως αποτέλεσμα στοιχείων της διαφορετικότητας τους, όπως είναι η καταγωγή τους, η προφορά τους, οι γλωσσικές τους ικανότητες, η εμφάνισή τους, το νομικό καθεστώς που διέπει την παρουσία τους στη χώρα, ή η θρησκεία τους.
2. Έχετε μια σαφή εικόνα του ακαδημαϊκού προφίλ των μαθητών αυτών, με ειδική έμφαση στα προγενέστερα ακαδημαϊκά τους επιτεύγματα, έτσι ώστε να αποφευχθεί η επανάληψη της ύλης που έχουν ήδη διδαχθεί. Μια σημαντική πρόκληση για αυτή την ομάδα μαθητών είναι η αναγνώριση των ακαδημαϊκών τους επιτευγμάτων.
3. Δώστε ιδιαίτερη έμφαση στη διδασκαλία της γλώσσας υποδοχής (επιπλέον προσωποποιημένη διδασκαλία, ενισχυτική διδασκαλία).
4. Ενθαρρύνετε την κοινωνική ενσωμάτωση αυτών των μαθητών μέσω της οργάνωσης της εργασίας σε μικρές ομάδες για την εκπόνηση κοινών μαθησιακών δραστηριοτήτων και εξωσχολικών εκδηλώσεων. Κάντε σίγουρο πως στο πλαίσιο αυτών των ομάδων διασφαλίζεται η ελάχιστη γλωσσική επικοινωνία (π.χ. χρησιμοποιήστε μαθητές-μεταφραστές ή εξασφαλίστε ότι τουλάχιστον δυο μέλη της ομάδας μιλάνε την ίδια γλώσσα).
5. Αποφύγετε τη χρήση πιθανών προσβλητικών στερεοτυπικών αναφορών σε πολιτιστικές, θρησκευτικές, εθνικές ή άλλες ομάδες κατά τη διδασκαλία.
6. Προσδιορίστε τις ομοιότητες και τις διαφορές των αξιών των διαφόρων ομάδων μέσα στην τάξη. Σχεδιάστε δραστηριότητες που δίνουν την ευκαιρία στους μαθητές να εκφράσουν τις προσωπικές αξίες και πεποιθήσεις τους έτσι ώστε να δημιουργηθεί μια αίσθηση του «ανήκειν» στην ομάδα.
7. Διδάξτε θέματα που αφορούν άλλες κουλτούρες, χώρες και θρησκείες με έναν απροκατάληπτο τρόπο, θέτοντας υπό αμφισβήτηση και αποδομώντας απόψεις για τον πολιτισμό και τη θρησκεία.
8. Δώστε στους μαθητές διάφορες ευκαιρίες και τρόπους ώστε να εκφράσουν τις εμπειρίες της ζωής τους. Η τέχνη και αφήγηση ιστοριών είναι ιδιαίτερα αποτελεσματικές τεχνικές σε αυτή την περίπτωση.

Οδηγίες στο επίπεδο του σχολείου (έμφαση στις μεθόδους διδασκαλίας)

Ανακοινώσεις/Σήμανση στο σχολείο

Εξηγήστε με σαφήνεια με ποιο τρόπο λειτουργεί το συγκεκριμένο σχολείο, ποιοι είναι οι κανόνες τους και οι βασικές αξίες που υπηρετεί. Αυτό αφορά κυρίως τους μαθητές που είναι μετανάστες πρώτης γενιάς.

Κοινότητα

1. Εξηγήστε με σαφήνεια τόσο στους μαθητές, όσο και στους γονείς, με ποιο τρόπο λειτουργεί το εθνικό εκπαιδευτικό σύστημα, κυρίως σε σύγκριση με το εκπαιδευτικό σύστημα των χωρών προέλευσης. Ειδικότερα, εξηγήστε με ποιο τρόπο οι απαιτήσεις, οι κανόνες και η συμπεριφορά στο σχολείο διαφέρουν από τα σχολεία της χώρας προέλευσης των μαθητών.
2. Συνεργαστείτε με ήδη ενσωματωμένες στην ελληνική κοινωνία οικογένειες μεταναστών δεύτερης γενιάς από τις ίδιες εθνικές ή γλωσσικές κοινότητες με αυτές των νέων μαθητών μεταναστών, ζητώντας τους να λειτουργήσουν ως πολιτισμικοί διαμεσολαβητές ή ακόμα και απλώς ως μεταφραστές, ώστε να διευκολύνουν τη γονική συμμετοχή των νέων οικογενειών μεταναστών στο σχολείο. Η οδηγία αυτή αφορά περισσότερο τους μαθητές μετανάστες πρώτης γενιάς.

Προσαρμογές του Εκπαιδευτικού Προγράμματος

1. Εφαρμόστε μια συνοπτική μορφή του αναλυτικού προγράμματος, ώστε να δώσετε τη δυνατότητα σε αυτούς τους μαθητές να αναπληρώσουν βασικές έννοιες (κυρίως για μαθητές μετανάστες πρώτης γενιάς).
2. Δώστε ιδιαίτερη έμφαση στη διδασκαλία της γλώσσας της χώρας υποδοχής με επιπλέον διδακτικές ώρες.
3. Εφαρμόστε εξωσχολικές δραστηριότητες, έτσι ώστε να επιτύχετε το στόχο της κοινωνικής ενσωμάτωσης αυτών των μαθητών στη σχολική κοινότητα.

Πειθαρχία

Αναπτύξτε και εφαρμόστε μια αντιρατσιστική πολιτική, η οποία επικεντρώνεται σε κάθε πιθανό κρούσμα ρατσισμού ενάντια σε μαθητές που έχουν την ιδιότητα του μετανάστη, του αιτούντος άσυλο ή του πρόσφυγα και το οποίο μπορεί να προκύπτει ως αποτέλεσμα στοιχείων της διαφορετικότητας τους ταυτότητας, όπως είναι η καταγωγή τους, η προφορά τους, οι γλωσσικές τους ικανότητες, η εμφάνισή τους, το νομικό καθεστώς που διέπει την παρουσία τους στη χώρα ή η θρησκεία τους.

Εκπαιδευτικές επισκέψεις / Εκδρομές / Κατασκηνώσεις / Σχολικές ανταλλαγές / Εκδρομές στο Εξωτερικό

Οργανώστε σχολικές εκδηλώσεις, projects και επισκέψεις, τα οποία προωθούν την διαπολιτισμική κατανόηση και λαμβάνουν υπόψη τις πολιτισμικές ευαισθησίες των μεταναστών μαθητών. Αποφύγετε εκδηλώσεις φολκλορικού χαρακτήρα (π.χ. φεστιβάλ μαγειρικής, μουσικής ή χορού των «ξένων»), καθώς αυτές μπορεί να εντείνουν τα στερεότυπα θέτοντας τους μαθητές μετανάστες ή πρόσφυγες στο επίκεντρο της προσοχής λόγω της καταγωγής τους. Τέτοιου είδους εκδηλώσεις θεωρούν τον πολιτισμό ως κάτι στατικό και μόνιμο και όχι ως κάτι που μπορεί να είναι ρευστό και να αλλάζει.

Φαγητό (Κυλικείο / Επισκέψεις / Κατασκηνώσεις / Εκδρομές)

Δημιουργήστε μια ατμόσφαιρα πολιτισμικής ανοχής που επιτρέπει σε όλους τους μαθητές να εξασκούν τις πολιτιστικές και θρησκευτικές τους συνήθειες. Για παράδειγμα, ίσως είναι πολύ δύσκολο για κάποιους μαθητές να βρίσκουν τον απαραίτητο χρόνο και τον απαραίτητο χώρο, ώστε να προσεύχονται κατά τη διάρκεια του σχολείου ή να βρίσκουν φαγητό στο σχολικό κυλικείο που επιτρέπεται από τη θρησκεία τους ή ακόμα και να ακολουθούν τον τρόπο ενδυμασίας της πολιτιστικής ή θρησκευτικής ομάδας στην οποία ανήκουν.

Άλλα (Εκπαίδευση/Σχολικό σύστημα)

1. Εξηγήστε με σαφήνεια τόσο στους μαθητές όσο και στους γονείς με ποιο τρόπο λειτουργεί το εθνικό εκπαιδευτικό σύστημα, κυρίως σε σύγκριση με το εκπαιδευτικό σύστημα των χωρών προέλευσης. Ειδικότερα εξηγήστε με ποιο τρόπο οι απαιτήσεις, οι κανόνες και η συμπεριφορά στο σχολείο διαφέρουν από τα σχολεία της χώρας προέλευσης των μαθητών.
2. Εξηγήστε με σαφήνεια με ποιο τρόπο λειτουργεί το συγκεκριμένο σχολείο, ποιοι είναι οι κανόνες τους και οι βασικές αξίες που υπηρετεί. Αυτό αφορά κυρίως τους μαθητές που είναι μετανάστες πρώτης γενιάς.

Άλλα (εξωσχολικές δραστηριότητες)

Εφαρμόστε εξωσχολικές δραστηριότητες, έτσι ώστε να επιτύχετε το στόχο της κοινωνικής ενσωμάτωσης αυτών των μαθητών στη σχολική κοινότητα.

Γονείς/Σύλλογοι Γονέων

1. Ενισχύστε την ευαισθητοποίηση των εκπαιδευτικών μέσω της διοργάνωσης συζητήσεων με γονείς μαθητών μεταναστών, προσφύγων ή αιτούντων άσυλο, αλλά και μέσω της συστηματικής τους επιμόρφωσης αναφορικά με τις κυρίαρχες αξίες αυτών των ομάδων μαθητών από εκπροσώπους των αντίστοιχων κοινοτήτων
[Αναφορά: McBrien, J. L. (2005). Educational needs and barriers for refugee students in the United States: A review of the literature. Review of educational research, 75(3), 329-364.]

2. Εξηγήστε με σαφήνεια, τόσο στους μαθητές όσο και στους γονείς, με ποιο τρόπο λειτουργεί το εθνικό εκπαιδευτικό σύστημα κυρίως σε σύγκριση με το εκπαιδευτικό σύστημα των χωρών προέλευσης. Ειδικότερα, εξηγήστε με ποιο τρόπο οι απαιτήσεις, οι κανόνες και η συμπεριφορά στο σχολείο διαφέρουν από τα σχολεία της χώρας προέλευσης των μαθητών.
3. Εξηγήστε με σαφήνεια με ποιο τρόπο λειτουργεί το συγκεκριμένο σχολείο, ποιοι είναι οι κανόνες τους και οι βασικές αξίες που υπηρετεί. Αυτό αφορά κυρίως τους μαθητές που είναι μετανάστες πρώτης γενιάς.
4. Συνεργαστείτε με ήδη ενσωματωμένες στην ελληνική κοινωνία οικογένειες μεταναστών δεύτερης γενιάς από τις ίδιες εθνικές ή γλωσσικές κοινότητες με αυτές των νέων μαθητών μεταναστών, ζητώντας τους να λειτουργήσουν ως πολιτισμικοί διαμεσολαβητές ή ακόμα και απλώς ως μεταφραστές, ώστε να διευκολύνουν τη συμμετοχή των γονική συμμετοχή των νέων οικογενειών μεταναστών στο σχολείο. Η οδηγία αυτή αφορά περισσότερο τους μαθητές μετανάστες πρώτης γενιάς.

Ασφάλεια

1. Αναπτύξτε και εφαρμόστε μια αντιρατσιστική πολιτική, η οποία επικεντρώνεται σε κάθε πιθανό κρούσμα ρατσισμού ενάντια σε μαθητές που έχουν την ιδιότητα του μετανάστη, του αιτούντος άσυλο ή του πρόσφυγα και το οποίο μπορεί να προκύπτει ως αποτέλεσμα στοιχείων της διαφορετικότητας τους όπως είναι η καταγωγή τους, η προφορά τους, οι γλωσσικές τους ικανότητες, η εμφάνισή τους, το νομικό καθεστώς που διέπει την παρουσία τους στη χώρα, ή η θρησκεία τους.
2. Εξηγήστε με σαφήνεια με ποιο τρόπο λειτουργεί το συγκεκριμένο σχολείο, ποιοι είναι οι κανόνες τους και οι βασικές αξίες που υπηρετεί. Αυτό αφορά κυρίως τους μαθητές που είναι μετανάστες πρώτης γενιάς.

Προγραμματισμός Εκδηλώσεων

Δημιουργήστε μια ατμόσφαιρα πολιτισμικής ανοχής, που επιτρέπει σε όλους τους μαθητές να εξασκούν τις πολιτιστικές και θρησκευτικές τους συνήθειες. Για παράδειγμα, ίσως είναι πολύ δύσκολο για κάποιους μαθητές να βρίσκουν τον απαραίτητο χρόνο και τον απαραίτητο χώρο, ώστε να προσεύχονται κατά τη διάρκεια του σχολείου ή να βρίσκουν τρόφιμα στο σχολικό κυλικείο που επιτρέπονται από τη θρησκεία τους ή ακόμα και να ακολουθούν τον τρόπο ενδυμασίας της πολιτιστικής ή θρησκευτικής ομάδας στην οποία ανήκουν.

Σχολικά διαλείμματα

1. Αναπτύξτε και εφαρμόστε μια αντιρατσιστική πολιτική, η οποία επικεντρώνεται σε κάθε πιθανό κρούσμα ρατσισμού ενάντια σε μαθητές που έχουν την ιδιότητα του μετανάστη, του αιτούντος άσυλο ή του πρόσφυγα και το οποίο μπορεί να προκύπτει ως αποτέλεσμα στοιχείων της διαφορετικότητας τους όπως είναι η καταγωγή τους, η προφορά τους, οι γλωσσικές τους ικανότητες, η εμφάνισή τους, το νομικό καθεστώς που διέπει την

παρουσία τους στη χώρα, ή η θρησκεία τους.

2. Δημιουργήστε μια ατμόσφαιρα πολιτισμικής ανοχής, που επιτρέπει σε όλους τους μαθητές να εξασκούν τις πολιτιστικές και θρησκευτικές τους συνήθειες. Για παράδειγμα, ίσως είναι πολύ δύσκολο για κάποιους μαθητές να βρίσκουν τον απαραίτητο χρόνο και τον απαραίτητο χώρο ώστε να προσεύχονται κατά τη διάρκεια του σχολείου ή να βρίσκουν τρόφιμα στο σχολικό κυλικείο που επιτρέπονται από τη θρησκεία τους ή ακόμα και να ακολουθούν τον τρόπο ενδυμασίας της πολιτιστικής ή θρησκευτικής ομάδας στην οποία ανήκουν.

Σχολικές Γιορτές / Εκδηλώσεις / Δραστηριότητες

Οργανώστε σχολικές εκδηλώσεις, projects και επισκέψεις, τα οποία προωθούν την διαπολιτισμική κατανόηση και λαμβάνουν υπόψη τις πολιτισμικές ευαισθησίες των μεταναστών μαθητών. Αποφύγετε εκδηλώσεις φολκλωρικού χαρακτήρα (π.χ. φεστιβάλ μαγειρικής, μουσικής ή χορού των «ξένων»), καθώς αυτές μπορεί να εντείνουν τα στερεότυπα θέτοντας τους μαθητές μετανάστες ή πρόσφυγες στο επίκεντρο της προσοχής λόγω της καταγωγής τους. Τέτοιου είδους εκδηλώσεις θεωρούν τον πολιτισμό ως κάτι στατικό και μόνιμο και όχι ως κάτι που μπορεί να είναι ρευστό και να αλλάζει.

Σχολικά έργα (projects)

Οργανώστε σχολικές εκδηλώσεις, projects και επισκέψεις, τα οποία προωθούν την διαπολιτισμική κατανόηση και λαμβάνουν υπόψη τις πολιτισμικές ευαισθησίες των μεταναστών μαθητών. Αποφύγετε εκδηλώσεις φολκλωρικού χαρακτήρα (π.χ. φεστιβάλ μαγειρικής, μουσικής ή χορού των «ξένων»), καθώς αυτές μπορεί να εντείνουν τα στερεότυπα θέτοντας τους μαθητές μετανάστες ή πρόσφυγες στο επίκεντρο της προσοχής λόγω της καταγωγής τους. Τέτοιου είδους εκδηλώσεις θεωρούν τον πολιτισμό ως κάτι στατικό και μόνιμο και όχι ως κάτι που μπορεί να είναι ρευστό και να αλλάζει.

Ενδυμασία στο σχολείο

Δημιουργήστε μια ατμόσφαιρα πολιτισμικής, ανοχής που επιτρέπει σε όλους τους μαθητές να εξασκούν τις πολιτιστικές και θρησκευτικές τους συνήθειες. Για παράδειγμα, ίσως είναι πολύ δύσκολο σε κάποιους μαθητές να βρίσκουν τον απαραίτητο χρόνο και τον απαραίτητο χώρο ώστε να προσεύχονται κατά τη διάρκεια του σχολείου ή να βρίσκουν φαγητό στο σχολικό κυλικείο, που επιτρέπεται από τη θρησκεία τους ή ακόμα και να ακολουθούν τον τρόπο ενδυμασίας της πολιτιστικής ή θρησκευτικής ομάδας στην οποία ανήκουν.

Υποστήριξη μαθητών

1. Αναπτύξτε και εφαρμόστε μια αντιρατσιστική πολιτική, η οποία επικεντρώνεται σε κάθε πιθανό κρούσμα ρατσισμού ενάντια σε μαθητές που έχουν την ιδιότητα του μετανάστη, του αιτούντος άσυλο ή του πρόσφυγα και το οποίο μπορεί να προκύπτει ως αποτέλεσμα στοιχείων της διαφορετικότητας τους ταυτότητας όπως είναι η καταγωγή τους, η προφορά τους, οι γλωσσικές τους ικανότητες, η εμφάνισή τους, το νομικό καθεστώς που διέπει την

παρουσία τους στη χώρα, ή η θρησκεία τους.

2. Εξηγήστε με σαφήνεια, τόσο στους μαθητές όσο και στους γονείς, με ποιο τρόπο λειτουργεί το εθνικό εκπαιδευτικό σύστημα, κυρίως σε σύγκριση με το εκπαιδευτικό σύστημα των χωρών προέλευσης. Ειδικότερα εξηγήστε με ποιο τρόπο οι απαιτήσεις, οι κανόνες και η συμπεριφορά στο σχολείο διαφέρουν από τα σχολεία της χώρας προέλευσης των μαθητών.
3. Συνεργαστείτε με ήδη ενσωματωμένες στην ελληνική κοινωνία οικογένειες μεταναστών δεύτερης γενιάς από τις ίδιες εθνικές ή γλωσσικές κοινότητες με αυτές των νέων μαθητών μεταναστών, ζητώντας τους να λειτουργήσουν ως πολιτισμικοί διαμεσολαβητές ή ακόμα και απλώς ως μεταφραστές, ώστε να διευκολύνουν τη συμμετοχή των γονική συμμετοχή των νέων οικογενειών μεταναστών στο σχολείο. Η οδηγία αυτή αφορά περισσότερο τους μαθητές μετανάστες πρώτης γενιάς.
4. Αναθέστε το ρόλο του συμβούλου σε μαθητές αυτών των ομάδων σε εκπαιδευτικούς με ειδίκευση στη διαπολιτισμική εκπαίδευση. Βασικό καθήκον αυτών των εκπαιδευτικών συμβούλων είναι η υποστήριξη αυτών των μαθητών ώστε να ξεπεράσουν πιθανά τραύματα που έχουν βιώσει και να ενσωματωθεί όσο το δυνατόν καλύτερα στο νέο πολιτιστικό και κοινωνικό περιβάλλον της χώρας και του σχολείου. [Αναφορά: Banks, J. A. (1994). An introduction to multicultural education. Needham Heights: Allyn and Bacon]

Επαγγελματική ανάπτυξη εκπαιδευτικών

1. Ενισχύστε την ευαισθητοποίηση των εκπαιδευτικών μέσω της διοργάνωσης συζητήσεων με γονείς μαθητών μεταναστών, προσφύγων ή αιτούντων άσυλο, αλλά και μέσω της συστηματικής τους επιμόρφωσης αναφορικά με τις κυρίαρχες αξίες αυτών των ομάδων μαθητών από εκπροσώπους των αντίστοιχων κοινοτήτων.

[Αναφορά: McBrien, J. L. (2005). Educational needs and barriers for refugee students in the United States: A review of the literature. Review of educational research, 75(3), 329-364.]

Πρόσφυγες, Αιτούντες άσυλο και Ασυνόδευτα Παιδιά

Οδηγίες για την τάξη (έμφαση στις μεθόδους διδασκαλίας)

1. **Εφαρμόστε θεραπευτικές παρεμβάσεις με δεδομένο ότι οι πρόσφυγες μαθητές συχνά υποφέρουν από μετα-τραυματικές διαταραχές** (αυτές θα μπορούσαν να περιλαμβάνουν δραστηριότητες που θα βοηθούσαν αυτούς τους μαθητές να εξωτερικεύσουν τις οδυνηρές εμπειρίες τους μέσω της αφήγησης, της ποίησης, του χορού, της μουσικής, του θεάτρου ή οποιασδήποτε άλλης μορφής τέχνης που προέρχεται από την κουλτούρα και την πολιτιστική κληρονομιά των μαθητών).

[Αναφορά: Eisenbruch, M. (1991). From post-traumatic stress disorder to cultural bereavement: diagnosis of Southeast Asian refugees. *Social Science & Medicine*, 33(6), 673-680.]

2. **Αποφύγετε τις αναφορές σε θέματα που θα μπορούσαν να προκαλέσουν την ανάκληση τραυματικών εμπειριών στους μαθητές**, όπως είναι ο πόλεμος, η βία, ο χωρισμός στην οικογένεια, οι βομβαρδισμοί, τα όπλα, κλπ.

[Αναφορά: Eisenbruch, M. (1991). From post-traumatic stress disorder to cultural bereavement: diagnosis of Southeast Asian refugees. *Social Science & Medicine*, 33(6), 673-680.]

3. **Αποφύγετε το χωρισμό των μικρότερων παιδιών από τα μεγαλύτερα αδέρφια τους**, ειδικά εάν είναι σε κοντινές ηλικίες. Αυτό είναι ακόμα πιο σημαντικό για τα ασυνόδευτα παιδιά.

[Αναφορά: Rutter, J., & Jones, C. (1998). *Refugee Education: Mapping the Field*. Sterling: Stylus Publishing.]

Οδηγίες στο επίπεδο του σχολείου (έμφαση στις μεθόδους διδασκαλίας)

Προσαρμογές του Εκπαιδευτικού Προγράμματος

Δώστε ιδιαίτερη έμφαση στη διδασκαλία της μητρικής γλώσσας των παιδιών και στα Αγγλικά, καθώς επίσης και στη γλώσσα της χώρας υποδοχής μέσω επιπλέον προσωπικής ενισχυτικής διδασκαλίας.

Ενδυμασία στο σχολείο

Προμηθεύστε τους μαθητές με όποια υλική βοήθεια μπορεί να χρειάζονται, συμπεριλαμβανομένων ρούχων, σχολικών στολών, σχολικών τσαντών και βιβλίων.

Υποστήριξη μαθητών

1. Προμηθεύστε τους μαθητές με όποια υλική βοήθεια μπορεί να χρειάζονται, συμπεριλαμβανομένων ρούχων, σχολικών στολών, σχολικών τσαντών και βιβλίων.
2. Δώστε ιδιαίτερη έμφαση στη διδασκαλία της μητρικής γλώσσας των παιδιών και στα Αγγλικά, καθώς επίσης και στη γλώσσα της χώρας προορισμού, μέσω επιπλέον προσωπικής ενισχυτικής διδασκαλίας.
3. Ζητήστε τη βοήθεια σχολικών ψυχολόγων ή άλλων συναφών επαγγελματιών προκειμένου να αντιμετωπίσετε ακραίες περιπτώσεις προσφύγων μαθητών, οι οποίοι πάσχουν από απώλεια αγαπημένων προσώπων, κατάθλιψη ή τραύμα.
4. Ορίστε έμπειρους εκπαιδευτικούς ως μέντορες αυτών των μαθητών, με βασικό καθήκον την εκπροσώπησή τους στη σχολική κοινότητα και την παρακολούθηση και υποστήριξη της ακαδημαϊκής τους προόδου και της προόδου της προσαρμογής τους στα νέα κοινωνικά δεδομένα.

[Αναφορά: McBrien, J. L. (2005). Educational needs and barriers for refugee students in the United States: A review of the literature. *Review of educational research*, 75(3), 329-364.]

5. Συνεργαστείτε με το σύλλογο των γονέων ώστε να βρεθούν εθελόντριες οικογένειες για να προσφέρουν οικογενειακή φροντίδα σε αυτά τα παιδιά ως ανάδοχοι (ακόμα και για λίγες ώρες την εβδομάδα) **(αναφέρεται η οδηγία αυτή στα ασυνόδευτα παιδιά)**.
6. Αξιοποιήστε ψυχολόγους προκειμένου να πάρετε συνεντεύξεις από τα ασυνόδευτα παιδιά, έτσι ώστε να φέρετε στην επιφάνεια τα τραύματά τους και να τα βοηθήσετε να τα ξεπεράσουν **(αυτή η οδηγία αναφέρεται περισσότερο στα ασυνόδευτα παιδιά)**.

[Αναφορά: Rutter, J. (2001). *Supporting Refugee Children in 21st Century Britain: A Compendium of Essential Information*. Sterling: Stylus Publishing.]

Δημιουργία Τμημάτων/Ρυθμίσεις

Ομαδοποιήστε τα παιδιά που προέρχονται από την ίδια περιοχή, ώστε να παρακολουθούν εάν είναι δυνατόν το ίδιο σχολείο και την ίδια τάξη **(αυτή η οδηγία αναφέρεται περισσότερο στα ασυνόδευτα παιδιά)**.

Κοινότητα

1. Συνεργαστείτε με το σύλλογο γονέων, ώστε να βρεθούν εθελόντριες οικογένειες, για να προσφέρουν οικογενειακή φροντίδα σε αυτά τα παιδιά ως ανάδοχοι (ακόμα και για λίγες ώρες την εβδομάδα) - **αυτή η οδηγία αναφέρεται περισσότερο στα ασυνόδευτα παιδιά**.
2. Συνεργαστείτε με τις τοπικές αρχές, την Εκκλησία ή φιλανθρωπικά ιδρύματα και ΜΚΟ, έτσι ώστε να παράσχετε στα παιδιά αυτά ένα ασφαλές και προστατευτικό οικογενειακό περιβάλλον **(αυτή η οδηγία αναφέρεται περισσότερο στα ασυνόδευτα παιδιά)**.

Φαγητό (Κυλικείο / Επισκέψεις / Κατασκηνώσεις / Εκδρομές)

Διασφαλίστε ότι αυτοί οι μαθητές λαμβάνουν θρεπτικά και πλούσια σε θερμίδες γεύματα κατά τη διάρκεια των διαλειμμάτων **(αυτή η οδηγία αναφέρεται περισσότερο στα ασυνόδευτα παιδιά)**.

Άλλα (Υγεία)

Ελέγχετε περιοδικά την υγεία αυτών των μαθητών. Πρέπει να κάνετε τις απαραίτητες ενέργειες, ώστε να διασφαλίσετε τον εμβολιασμό όλων των ασυνόδευτων παιδιών και των προσφύγων.

Γονείς / Σύλλογοι Γονέων

Συνεργαστείτε με το σύλλογο γονέων, ώστε να βρεθούν εθελόντριες οικογένειες για να προσφέρουν οικογενειακή φροντίδα σε αυτά τα παιδιά ως ανάδοχες (ακόμα και για λίγες ώρες την εβδομάδα) - **αυτή η οδηγία αναφέρεται περισσότερο στα ασυνόδευτα παιδιά**.

Υποστηρικτική βιβλιογραφία

Ορισμός των προσφύγων:

Σύμφωνα με τη συνθήκη του 1951 του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες, η οποία αποτελεί το πλέον σημαντικό νομικό κείμενο σχετικά με την περιγραφή του status και των δικαιωμάτων των μεταναστών και η οποία έχει υπογραφεί από 144 χώρες: «πρόσφυγας είναι κάθε άτομο το οποίο λόγω ενός εύλογου φόβου να καταδιωχθεί για φυλετικούς, θρησκευτικούς, εθνικούς λόγους ή για λόγους συμμετοχής σε μια κοινωνική ομάδα ή πολιτικών πεποιθήσεων, καταφεύγει σε άλλη χώρα».

Σύμφωνα με το άρθρο 22 της ίδιας συνθήκης:

1. Τα υπογράφοντα κράτη δεσμεύονται να παράσχουν στους πρόσφυγες την ίδια μεταχείριση με αυτή που παράσχουν στους πολίτες τους αναφορικά με το δικαίωμα στη στοιχειώδη εκπαίδευση.
2. Τα υπογράφοντα κράτη δεσμεύονται να παράσχουν στους πρόσφυγες όσο καλύτερη μεταχείριση γίνεται, και σε κάθε περίπτωση όχι λιγότερο καλή από αυτή που παρέχεται κάτω από τις ίδιες συνθήκες σε αλλοδαπούς, αναφορικά με την εκπαίδευση πέραν της στοιχειώδους, και ειδικότερα σε ό,τι αφορά την πρόσβαση σε σπουδές, την αναγνώριση ξένων σχολικών πτυχίων, διπλωμάτων και τίτλων σπουδών, την καταβολή διδάκτρων και την παροχή υποτροφιών.

Ορισμός των Αιτούντων Άσυλο:

Σύμφωνα με τη υπηρεσία προσφύγων του ΟΗΕ ένα άτομο το οποίο αιτείται άσυλο είναι κάποιος του οποίου η αίτηση δεν έχει ακόμα ολοκληρωθεί. Στο τέλος του 2014 υπήρχαν περίπου 1.8 εκατομμύρια άνθρωποι σε όλο τον κόσμο οι οποίοι ανέμεναν τις αποφάσεις σχετικά με τις αιτήσεις ασύλου τις οποίες είχαν υποβάλλει.

Ορισμός ασυνόδευτων παιδιών:

Ένα ασυνόδευτο παιδί είναι κάθε παιδί κάτω από 18 χρονών, εκτός εάν σε μια χώρα το όριο ενηλικίωσης είναι μικρότερο, το οποίο έχει χωριστεί από τους γονείς του και δεν λαμβάνει κάποια φροντίδα από κάποιον ενήλικα, που κατά το νόμο ή τα ήθη έχει την ευθύνη για αυτό (UN, “Refugee Children: Guidelines on Protection and Care”, σ.121).

Βιβλιογραφική επισκόπηση

Τα σχολεία παίζουν σημαντικό ρόλο στην κοινωνικοποίηση των παιδιών. Για ένα προσφυγόπουλο, αυτή η διαδικασία κοινωνικοποίησης συχνά διακόπτεται βίαια στην πατρίδα του έως ότου ξεκινήσει ξανά η εκπαίδευσή του σε ένα νέο σχολείο στη χώρα υποδοχής. Η ένταξη στο νέο σχολείο συχνά δεν συνάδει με την κατάσταση που επικρατούσε στην πατρίδα των παιδιών αυτών ή με τις προηγούμενες σχολικές του εμπειρίες. Για παράδειγμα, μπορεί να υπάρχουν διαφορές όσον αφορά την πειθαρχία στο σχολείο, τη σχολική κουλτούρα, τις μαθησιακές διαδικασίες, οι οποίες με τη σειρά τους προκαλούν πρόσθετη πίεση σε ένα τέτοιο παιδί, που έχει ήδη βιώσει πολλαπλές αλλαγές, τραύματα και απώλειες.

Ένα από τα πιο σημαντικά επομένως στοιχεία για τα προσφυγόπουλα είναι να προσαρμοστούν και να αναπτύξουν τις κοινωνικές τους δεξιότητες μέσα στο νέο κοινωνικό και πολιτιστικό περιβάλλον του σχολείου. Η πορεία της προσφυγιάς σχεδόν πάντα διακόπτει βίαια τόσο την πορεία κοινωνικοποίησης του παιδιού, όσο και την ομαλή εξέλιξή του στη μάθηση και την απόκτηση ικανοτήτων (Ahearn & Athey, 1991).

Τα σχολεία οφείλουν να παίξουν ένα ρόλο στη συνέχεια της εξέλιξης των παιδιών, μέσω:

- Της παροχής βοήθειας στα προσφυγόπουλα, ώστε αυτά να αισθανθούν λιγότερο «αόρατα», δημιουργώντας ένα ασφαλές και επιβεβαιωτικό για αυτά περιβάλλον, μέσα στο οποίο θα αισθάνονται ότι έχουν υποστήριξη και κατανόηση
- Της διοργάνωσης μαθησιακών δραστηριοτήτων εντός του σχολικού προγράμματος, οι οποίες εμπεικλείουν τις εμπειρίες των προσφυγόπουλων και βοηθούν τα παιδιά αυτά να αντιμετωπίσουν με θετικό τρόπο τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν
- Παροχής θεραπευτικής και κοινωνικής υποστήριξης, έτσι ώστε να βοηθούν τα παιδιά αυτά να ενσωματωθούν στη σχολική κοινότητα, χωρίς να χάσουν τη δική τους ιδιαίτερη πολιτιστική ταυτότητα.

Σε σχέση με την εκπαιδευτική αντιμετώπιση της συμπεριφοράς αυτών των παιδιών στην τάξη, είναι σημαντικό οι εκπαιδευτικοί:

- Να μην αντιμετωπίζουν ως πρόβλημα τις αντιδράσεις των παιδιών στις πολλαπλές απώλειες και στις αλλαγές που έχουν βιώσει
- Να είναι ευαίσθητοποιημένοι και ανοικτοί απέναντι στους τρόπους με τους οποίους τα προσφυγόπουλα μπορεί να επηρεαστούν από τα δρώμενα μέσα στην τάξη
- Να συμμετέχουν σε κατάλληλες επιμορφώσεις και ενδοϋπηρεσιακή εκπαίδευση, σχετικά με την εκπαίδευση προσφύγων αλλά και τις επιπτώσεις των τραυμάτων που έχουν βιώσει αυτά τα παιδιά κατά την εκπαιδευτική τους πορεία.

Η αποκατάσταση μιας αίσθησης ασφάλειας είναι η ύψιστη προτεραιότητα για τα προσφυγόπουλα. Χρειάζεται να δημιουργηθεί στο σχολείο, αλλά και σε κάθε μια τάξη ξεχωριστά, ένα ασφαλές περιβάλλον. Μια προσέγγιση σε επίπεδο τάξεων είναι η δημιουργία μικρών ομάδων εργασίας, εντός των οποίων οι μαθητές μπορούν να μάθουν, ανταλλάζοντας γνώσεις και εμπειρίες στο πλαίσιο ενός ζεστού και υποστηρικτικού περιβάλλοντος. Παράλληλα, η διδασκαλία ή η ενίσχυση

της διδασκαλίας θεμάτων με διαπολιτισμικό ενδιαφέρον από το αναλυτικό πρόγραμμα, καθώς και η εκπόνηση σχετικών σχεδίων έρευνας (projects), θα μπορούσε να βοηθήσει ώστε να αυξηθεί το επίπεδο κατανόησης, αποδοχής και αμοιβαίου σεβασμού μέσα στο σχολείο. Επίσης, εστιάζοντας το ενδιαφέρον του σχολείου σε ζητήματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων και μετανάστευσης, θα επιτύγχανε τόσο την ενημέρωση όλων των μαθητών αναφορικά με τις ανάγκες και τις εμπειρίες των προσφυγόπουλων, αλλά και θα επικύρωνε τη σημασία αυτών των εμπειριών.

Τέλος, η θετικά αυξημένη και πολιτισμικά επιτυχής συνεργασία μεταξύ σχολείων και οικογενειών προσφύγων, η οποία περιλαμβάνει προγράμματα συμμετοχής των γονέων προσφύγων σε σχολικές εκδηλώσεις, είναι απαραίτητη ώστε να διασφαλιστεί η πολιτιστική ποικιλομορφία και η ομαλή επικοινωνία μέσα στη σχολική κοινότητα. Η εμπλοκή και συμμετοχή των προσφύγων γονέων στο σχολείο είναι σημαντική για τη διασφάλιση της σχολικής επιτυχίας των προσφυγόπουλων.

[Αναφορά: Προσαρμογή από το “Interventions for Refugee Children in New Zealand Schools: Models, Methods, and Best Practice” accessed at <http://www.educationcounts.govt.nz/publications/schooling/5463/chapter-1>]

Ιστοσελίδες και Αναφορές Οργανισμών

Ιστοσελίδα της Υπηρεσίας του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες η οποία παρέχει ενδιαφέροντα υλικά για τους εκπαιδευτικούς σχετικά με την εκπαίδευση προσφύγων: <http://www.unhcr.org/education.html>

Ιστοσελίδα του Διεθνούς Δικτύου για την Εκπαίδευση σε συνθήκες κρίσης: <http://www.ineesite.org/en/>

Αναφορά για τις διεθνείς τάσεις στο πεδίο της εκπαίδευσης προσφύγων. UNHCR, 2011: Refugee Education: a Global Review

Ιστοσελίδα της κυβέρνησης της πολιτείας Alberta στον Καναδά η οποία περιλαμβάνει υλικά και ιδέες για την εκπαίδευση προσφύγων: <http://teachingrefugees.com/>

Αναφορά του Υπουργείου Παιδείας της Νέας Ζηλανδίας με τίτλο “Literature Review: Interventions for Refugee Children in New Zealand Schools: Models, Methods, and Best Practice”: http://www.educationcounts.govt.nz/___data/assets/pdf_file/0016/12139/interventions.pdf

Αναφορά του Διεθνούς Ερυθρού Σταυρού η οποία περιλαμβάνει οδηγίες σχετικά με τον τρόπο εργασίας με ασυνόδευτα και παιδιά που έχουν χωριστεί από τις οικογένειές τους: <http://www.unhcr.org/protection/children/4098b3172/inter-agency-guiding-principles-unaccompanied-separated-children.html>

Αναφορά του Επιτρόπου του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες η οποία περιλαμβάνει οδηγίες πολιτικής και καλές πρακτικές για τη διαχείριση ασυνόδευτων παιδιών αιτούντων άσυλο: <http://www.unhcr.org/publications/legal/3d4f91cf4/guidelines-policies-procedures-dealing-unaccompanied-children-seeking-asylum.html>

Χρήσιμα περιοδικά

Race, Ethnicity and Education: <http://www.tandfonline.com/loi/cree20#.Vo5mHfeTviU>

Intercultural Education: <http://www.tandfonline.com/loi/ceji20#.Vo5oMPeTviU>

Diaspora, indigenous and minority education: <http://www.tandfonline.com/toc/hdim20/current>

Αναφορές

European Union Agency for Fundamental Rights. (2014). European Union LGBT survey: Main results. Vienna: FRA – European Union Agency for Fundamental Rights.

Ahearn, F. L., & Athey, J. L. (1991). Refugee children: Theory, research, and services. Johns Hopkins Univ Press.

Beiser, M., Dion, R., Gotowiec, A., Hyman, I., & et al. (1995). Immigrant and refugee children in Canada. *Canadian Journal of Psychiatry*, 40(2), 67-72.

Bolloten, B., & Spafford, T. (1998). Supporting refugee children in east London primary schools. In C. J. J. Rutter (Ed.), *Refugee education: Mapping the field*. London: Trentham.

Dryden-Peterson, S. (2011). *Refugee education: A global review*. Geneva: UNHCR.

Eisenbruch, M. (1991). From post-traumatic stress disorder to cultural bereavement: diagnosis of Southeast Asian refugees. *Social Science & Medicine*, 33(6), 673-680.

Hattam, R., & Every, D. (2010). Teaching in fractured classrooms: refugee education, public culture, community and ethics. *Race Ethnicity and Education*, 13(4), 409-424.

Hyder, T. (1998). Supporting refugee children in the early years. In C. Jones & J. Rutter (Eds.), *Refugee education: Mapping the field*. London: Trentham Books.

Matthews, J. (2008). Schooling and settlement: Refugee education in Australia. *International Studies in Sociology of Education*, 18(1), 31-45.